

Відгук

**офіційного опонента про дисертаційне дослідження Швець Тетяни
Анатоліївни «Педагогічні умови формування професійної майстерності
майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів», подане на
здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти**

Проблема формування професійної майстерності фахівця ніколи не зникала з видноколу педагогічної науки. У цій площині важко переоцінити вагу формування нової генерації фахівців дошкільної освіти - ще й досі неоціненого ресурсу гармонійного виховання і навчання підростаючого покоління. Отож, на всіляку підтримку заслуговує своєчасне звернення Т. А. Швець до вкрай актуального сегменту окресленої проблеми - формування професійної майстерності вихователів дошкільних навчальних закладів. Виключна гостра обраної здобувачкою теми, понад усе, обумовлена ще й формантом дослідницького пошуку: йдеться не лише про намагання розширити наукове уявлення про феноменологію професійної майстерності педагога дошкільного навчального закладу, а й про педагогічно доцільне використання потенціалу вищої школи як основного етапу професійного становлення конкурентноздатного вихователя вітчизняного дошкільного навчального закладу, де нині здебільшого домінує форсована підготовка дітей до шкільного навчання.

Аналіз дисертаційного дослідження Т.А. Швець дозволяє стверджувати про незаперечність його новизни для сучасного педагогічного загалу, оскільки вперше, з одного боку, сутність і структура такого педагогічного явища як професійна майстерність майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів осмислюється комплексно у процесуальному та результативному аспектах, а з іншого - обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови, за яких уможлиблюється у навчально-виховному процесі вітчизняного вишу результативне формування

професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Поза сумнівом є і практичне значення дослідження здобувачки, оскільки воно заповнює одну із прогалин методики професійної освіти, бо містить всебічно розроблений і, водночас, розлогий навчально-методичний супровід досліджуваного процесу.

Дослідницький апарат, на наше переконання, здобувачкою визначено чітко і вмотивовано. Структура ж дисертації досить переконливо віддзеркалює логіку дослідницького задуму і відтворює основні результати дослідження.

У першому розділі - **«Формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів як педагогічна проблема»** - Т.А. Швець здійснює багатовекторний аналіз наукового доробку як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників і на цьому тлі аргументовано доводить авторську позицію відносно змістового наповнення ключових понять. Вкажімо, що нам видаються особливо конструктивними методологічні орієнтири аналітичної діяльності здобувачки: професійна майстерність майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, де структурними складовими виступають гуманістична спрямованість, професійна компетентність, педагогічні здібності та педагогічна техніка, тлумачиться як особистісно-професійна якість, що може бути сформована у студентів. Однак при цьому зацентовано увагу на принциповій важливості забезпечення професійної підготовки, що орієнтується і на суто особистісний розвиток майбутніх вихователів, і на самоорганізацію їх власної педагогічної діяльності на рефлексивній основі (див. с. 7 тексту автореферат, с. 39-43 тексту дисертації).

Нам імponує вияв Т. А. Швець належної фахової ерудиції щодо організаційно-методичних основ забезпечення догляду, навчання, виховання й розвитку дошкільнят-вихованців. Йдеться про розлогий авторський коментар відносно як розроблених (згідно з положенням Закону «Про

дошкільну освіту», «Базового компонента дошкільної освіти») численних програм (у тому числі й найновітніших - «Соняшник» та «Оберіг») розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку, так і посібників, адресатом яких є вихователь-практик. Як нам видається, саме це й слугувало збагаченню прогностичної потужності дисертаційної роботи здобувачки.

У другому розділі - **«Дослідно-експериментальна перевірка сформованості професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів»** - дисертантка із знанням справи доводить доцільність обраного критеріального підходу. Принагідно підкреслимо цілковито вмотивовану авторську позицію щодо багатовекторного аналізу навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Зауважимо, що дисертантка має рацію, коли, аналізуючи впливовість навчального курсу «Основи педагогічної майстерності», вбачає ресурси саме в задіяності міжпредметних і міжциклових зв'язків; до того ж це здійснено в розрізі не лише теоретичних і практичних навчальних модулів, а й модулів самостійної роботи студентів. І як контекст, цілковито правомірно, у дослідженні здобувачки виступають матеріали анкетування та інтерв'ювання суб'єктів навчального процесу ВНЗ (особливо показовим у цьому плані вважаємо змістове наповнення першого підрозділу другого розділу та додатку «Б»).

На особливу підтримку заслуговують принаймні ще два такі аспекти дослідницького задуму здобувачки: по-перше, обраний критеріальний підхід (див. с. 85-86 тексту дисертації; Рис.2.1), який дозволив у розділі відповідних критеріїв досліджуваного конструкту (мотиваційно-цільовий, змістово-процесуальний, інтеграційно-рефлексивний) досить обґрунтовано, як нам видається, подати і сукупність показників їх вияву, і відтворити рівні сформованості професійної майстерності майбутніх вихователів. А, по-друге, це надало можливість цілковито коректно представити результати діагностування на констатувальному етапі педагогічного експерименту. Так,

встановлено, що лише у кожного п'ятого студента встановлено високий рівень сформованості досліджуваної особистісно-професійної якості.

Третій розділ - **«Педагогічні умови формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів»** - містить обґрунтування тих педагогічних умов, за яких процес формування у студентів професійної майстерності набуватиме позитивної динаміки.

Маємо усі підстави вітати досить вдалу спробу Т. А. Швець осмисляти педагогічні умови як один із компонентів педагогічної системи, відображаючи сукупність можливостей освітнього і просторового середовища вишу (цитую): «що впливають на особистісний і процесуальний аспекти даної системи і забезпечують її ефективне функціонування і розвиток» (с. 106).

Відтак, вважаємо, що з добуваччі вдалося за поетапною стратегією (діагностико-пропедевтичний, діяльнісно-творчий, рефлексивно-корекційний) довести ефективність визначених педагогічних умов. У цьому плані показовим є модельне уявлення досліджуваного процесу, що подано на с. 12 тексту автореферату та с. 122 тексту дисертації.

Нам особливо імponує своєю оригінальністю розроблені дисертанткою практико-орієнтовні заходи, спрямовані на розвиток у студентів професійної майстерності (зокрема, створення «карток досвіду» вихователів ДНЗ, запровадження спецкурсу «Формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів», розробка тренінгових вправ, типу «Впевнені, не впевнені, некоректні» та ін.). В цьому відношенні на особливе схвалення заслуговує матеріал, у згорнутому вигляді представлений у другому підрозділі третього розділу та у численних додатках («В», «Д», «Ж», «З»).

Додамо ще й таке: Т. А. Швець виявляє належну наукову ерудицію, прописуючи суто експериментальну частину проведеної роботи. Ефективність формувального етапу педагогічного експерименту вичерпно представлено у вигляді таблиць, діаграм, рисунків; порівняльна

характеристика сформованості професійної майстерності у майбутніх вихователів переконливо представлена у вигляді діаграм (с. 160 тексту дисертації) та таблиць (с. 13 тексту автореферату).

Зміст рецензованої роботи свідчить про ґрунтовне вивчення дослідницею вельми актуальної проблеми, про багатоаспектний педагогічний експеримент, про творче застосування загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, що й дозволило досягти поставленої мети і вичерпно розв'язати окреслені теоретичні і прикладні завдання дослідження.

Але у роботі Т. А. Швець є моменти, котрі спонукають до дискусії; мусимо вказати і на поодинокі недоліки та недогляди у виконаному дослідженні.

1. Вважаємо, що робота стала б ще більш цікавою, якби осмислення педагогічних умов відбувалося в їх сукупності та за такою логікою: обґрунтовані педагогічні умови виступають змістовим ядром модельного уявленні про процес, що досліджується.

2. Доцільно було б десь в одному місці основного тексту дисертації сконденсовано висвітлити такий аспект: чому розроблену модель названо «структурно-функціональною» (див. с. 12 тексту автореферату, с. 122 тексту дисертації).

3. На наш погляд, потребує коментаря позиція автора щодо осмислення (цитую): «...сукупності традиційних та інноваційних форм і методів» як цілісну систему професійної підготовки майбутніх вихователів . Отже, постає питання такого змісту: за якими ознаками йдеться саме про систему й які системні зв'язки породжують системні якості? (див. с. 3 автореферату, с. 8, с. 130 тексту дисертації).

4. На робочих сторінках і автореферату (с. 11, с. 12 та ін.), і дисертаційної роботи (с. 122, рис. 3.1) йдеться про вимірювання, оцінку і моніторинг. Цікаво було б дізнатися, як їх розуміє здобувачка - як тотожні, чи все ж розводить ці поняття.

5. Вважаємо недостатньо послідовною позицію дисертантки щодо співвідношення понять «особистість» і «професія» (див. с. 107, с. 110, с. 113 тексту дисертації).

6. На жаль, робота не позбавлена й поодиноких огріхів - стильових (с. 161), мовних (с. 107), технічних (с. 87).

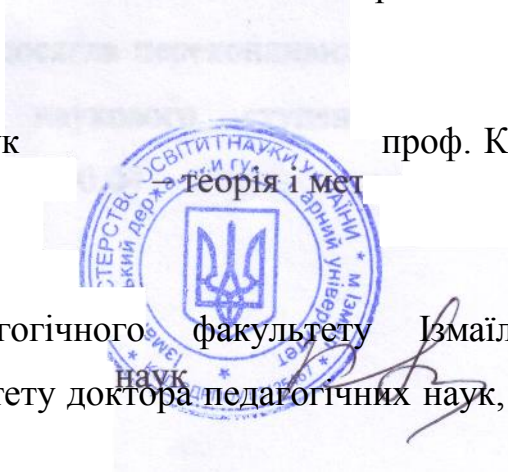
Водночас, стверджуємо, що наведені зауваження і побажання не є концептуальними. Дисертація Т. А. Швець є завершеним самостійним дослідженням. Текст автореферату відбиває принципові ідеї дисертації. За темою дослідження авторка опублікувала 20 одноосібних наукових праць.

Підсумовуючи вищезазначене, наголошуємо: Т. А. Швець якісно виконала актуальне дослідження, яке відповідає вимогам МОН України щодо кандидатських дисертацій та п. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, досягла переконливих результатів і на цій підставі заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук

проф. Кічук Н.В.

Підпис декана педагогічного факультету Ізмайльського державного гуманітарного університету доктора педагогічних наук, професора Н.В. Кічук засвідчую:

Начальник відділу кадрів

Омельченко

